

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 บทสรุป เมื่อศึกษาถึงรายละเอียดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จากบทต่างๆ ที่ผ่านมาทั้งหมด พงจะสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ได้โดยสังเขปดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการแต่งตั้ง-ถอดถอนกรรมการ

เนื่องจากการดำเนินงานของบริษัทขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติงานของกรรมการ การแต่งตั้งกรรมการจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ กฎหมายมาตรา 1151 กำหนดให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้นเป็นผู้แต่งตั้ง โดยจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากของที่ประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ดูเหมือนเป็นการถูกต้อง แต่เนื่องจากการใช้สิทธิออกเสียงของผู้ถือหุ้นนั้น กฎหมายกำหนดว่ากรณีที่มีการลงคะแนนลับให้ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงตามจำนวนการถือหุ้นได้ หรือกรณีที่ยกข้อยกเว้นกำหนดให้นับคะแนนเสียงตามจำนวนการถือหุ้น อันเป็นผลให้ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นหรือรวบรวมหุ้นเข้ากับผู้ถือหุ้นอื่นจนได้หุ้นจำนวนมากพอที่จะมีคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุมตามหลักเสียงข้างมากดังกล่าวสามารถที่จะเป็นผู้มีอำนาจควบคุมการออกเสียงลงคะแนนในการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการได้ ในกรณีนี้ทำให้ผู้ถือหุ้นข้างมากนั้นได้อาศัยคะแนนเสียงจำนวนมากของตนลงมติแต่งตั้งตนเองหรือบุคคลที่เป็นพวกของตนเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการแต่เพียงฝ่ายเดียว วิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนคะแนนเสียงเกินกว่า 50% สามารถแต่งตั้งกรรมการได้ทั้งหมด กรณีนี้เป็นผลให้กรรมการส่วนใหญ่มักเป็นผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นจำนวนมาก หรือเป็นพวกห้องของผู้ถือหุ้นเสียงข้างมาก เพราะการแต่งตั้งกรรมการเพียงแต่ถือตามคะแนนเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้น การแต่งตั้งกรรมการโดยวิธีการที่ผู้ถือหุ้นที่มีเสียงข้างมากสามารถแต่งตั้งกรรมการได้ทั้งหมด จึงเป็นปัญหาต่อการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยเพราะเท่ากับเป็นการตัดโอกาสผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่จะมีกรรมการที่เป็นกลางเข้าดูแลประโยชน์ของตน และเป็นผลให้ผู้ถือหุ้นข้างน้อยไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานบริษัทได้อย่างแท้จริง แม้โดยหลักแล้วจะถือว่ากรรมการมิใช่ตัวแทนของผู้ถือหุ้นก็ตาม แต่การที่ผู้ถือหุ้นเป็นผู้มีสิทธิแต่งตั้งกรรมการย่อมจะแต่งตั้งบุคคลที่ตนเล็งเห็นว่าจะเป็นตัวแทนที่ดูแลผลประโยชน์ของตน หากผู้ถือหุ้นข้างน้อยถูกกีดกันในการที่จะแต่งตั้งตนเองหรือบุคคลที่ตนไว้ใจเข้าเป็นกรรมการเพียงเพราะการใช้หลักเสียงข้างมากซึ่งตนมีคะแนนเสียงน้อยกว่าก็เป็นการไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้ถือหุ้นทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่จะได้มีโอกาสส่วนร่วมในการบริหารควบคุมดูแลกิจการของบริษัท ในขณะที่เดียวกันกรรมการที่เป็นทั้งผู้ถือหุ้นข้างมากอาจกระทำการใดโดยไม่ฟังเสียงผู้ถือหุ้นส่วนน้อยได้

การถอดถอนกรรมการก็มีปัญหาเช่นกัน กฎหมายได้ให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิขาดในการถอดถอนกรรมการแต่เพียงอย่างเดียวโดยใช้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งตามปกติคิดเสียงคะแนนตามจำนวนหุ้นของบริษัท เพราะมักมีข้อบังคับกำหนดไว้เช่นนั้น กรณีนี้ เป็นผลให้ผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นเป็นจำนวนมากที่สามารถควบคุมคะแนนเสียงในที่ประชุมสามารถมีมติถอดถอนกรรมการคนใดที่ตนไม่พึงพอใจออกจากตำแหน่งได้เสมอไม่ว่าในเวลาใดก็ตาม จึงก่อปัญหาแก่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่ได้มีการแต่งตั้งบุคคลใดเข้าเป็นกรรมการเพื่อดูแลประโยชน์ฝ่ายตน เพราะอาจถูกผู้ถือหุ้นข้างมากใช้สิทธิถอดถอนกรรมการดังกล่าวของตนโดยปราศจากเหตุผลได้เสมอเพียงอาศัยมติเสียงข้างมากในที่ประชุม ในทางตรงข้ามผู้ถือหุ้นข้างน้อยกลับไม่มีโอกาสที่จะถอดถอนกรรมการได้ เนื่องจากไม่มีคะแนนเสียงเพียงพอจึงเป็นการยากที่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยจะถอดถอนกรรมการพ้นจากตำแหน่งได้

2) ปัญหาการใช้หลักเสียงข้างมาก และกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ของผู้ถือหุ้นข้างมาก

กรณีที่การนำหลักเสียงข้างมาก (Majority Rule) ซึ่งถือเป็นหลักทั่วไปของกฎหมายบริษัท มาใช้เพื่อยุติประเด็นหรือเรื่องต่างๆที่มีคนหมู่มากต้องตัดสินใจร่วมกันนั้นถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่การใช้หลักเสียงข้างมากโดยไม่มีขอบเขตหรือไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อยเลยก็อาจเป็นตัวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ โดยปกติแล้วมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่จะมีผลผูกพันบริษัทได้นั้น ตามหลักกฎหมายทั่วไปจะต้องเป็นมติที่มาจากเสียงข้างมากของที่ประชุมผู้ถือหุ้น แต่ด้วยเหตุผลเดียวกันกับการออกเสียงลงคะแนนตามที่กล่าวข้างต้นที่ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นที่ถือได้นั้น เป็นผลให้มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่จะเป็นมติที่มาจากผู้ถือหุ้นเพียงบางคนหรือบางกลุ่มที่มีเสียงข้างมากเท่านั้น จึงทำให้ผู้ถือหุ้นข้างมากอาศัยเสียงข้างมากที่ตนมีเหนือผู้ถือหุ้นข้างน้อยลงมติใดๆที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตน โดยไม่สนใจหรือคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ถือหุ้นข้างน้อยเลยอาจก่อให้เกิดปัญหาที่ผู้ถือหุ้นข้างมากใช้สิทธิในฐานะที่เป็นผู้มีเสียงข้างมากลงมติใดๆ เพื่อประโยชน์ของตนเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของบริษัทและของผู้ถือหุ้นคนอื่น นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วการที่กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ที่ผู้ถือหุ้นข้างมากต้องมีต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยตามหลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริตด้วยก็ยังคงเป็นการสนับสนุนให้บุคคลซึ่งเป็นผู้คุมเสียงข้างมากที่สามารถชี้ขาดมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นใช้อำนาจที่ตนมีเหนือกว่าเอาเปรียบหรือกดขี่ต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยโดยมีมติที่ไม่สุจริตได้ง่าย เพราะบุคคลเหล่านั้นไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อบริษัทหรือต่อผู้ถือหุ้นอื่น อย่างไรก็ตามแม้จะมีคำพิพากษาฎีกา 186-188/2477 ได้ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการเพิกถอนมติที่ไม่สุจริตได้โดยอาศัยมาตรา 5 และมาตรา 421 ซึ่งว่าด้วยหลักสุจริตมาใช้ประกอบการพิจารณาควบคู่ไปกับมาตรา 1195 ก็ตาม แต่การนำหลักสุจริต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์มาตรา 5 มาใช้ประกอบการพิจารณาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในฐานะเป็นบทกฎหมายหลักทั่วไป ก็มีข้อจำกัดเนื่องจากการใช้หลักสูงสุดตามมาตรา นั้นเป็นการใช้ดุลพินิจโดยศาล มิใช่บทกำหนดความรับผิดชอบทางกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่จำเลยผู้ถูกฟ้องร้องแต่อย่างใด โดยส่วนใหญ่ศาลมักนำหลักสูงสุดมาใช้เป็นเหตุผลในการยกฟ้องโจทก์ผู้ใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุดขีดเสียเป็นสำคัญ อีกทั้งการใช้หลักสูงสุดตามมาตรา 5 นี้เป็นภาระของศาลที่จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์แวดล้อมอื่นๆประกอบ แต่จะเห็นว่าปัญหาที่สำคัญของกรณีนี้ก็คือการพิจารณาถึงหน้าที่ของผู้ถือหุ้นข้างมากที่พึงต้องมีต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อย

3) ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ที่กรรมการพึงมี

เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดหน้าที่หลักของกรรมการไว้ 2 ประการคือ หน้าที่ตามหลักแห่งความระมัดระวัง (Duty of Care) และหน้าที่ตามหลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริต (Fiduciary Duties) แต่จะเห็นว่าในบทบัญญัติแห่งกฎหมายหน้าที่แห่งความซื่อสัตย์สุจริตของกรรมการไม่ได้มีการกล่าวไว้ชัดเจนเหมือนหน้าที่ตามหลักความระมัดระวัง แต่ก็มีบทกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ดังกล่าวอยู่บ้าง เช่นมาตรา 1168 วรรคสาม และหลักสูงสุดตามมาตรา 5 เป็นต้น ซึ่งบทกฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน้าที่แห่งความซื่อสัตย์สุจริตที่กรรมการพึงมีเท่านั้น ตามความเป็นจริงหน้าที่ตามหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่กรรมการพึงมีควรมีขอบเขตที่กว้างกว่า ไม่ใช่เพียงที่กฎหมายไทยกำหนดไว้เท่านั้น แม้ว่าจะนำมาตรา 5 มาปรับใช้กับหน้าที่ของกรรมการได้ก็ตาม แต่หลักสูงสุดตามมาตราดังกล่าวมีความหมายแคบกว่า หลักความซื่อสัตย์สุจริต "Principle of Fiduciary Duties ของ Common Law เนื่องจากศาลในประเทศทาง Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ได้อาศัยหลักความซื่อสัตย์สุจริตมาใช้เป็นบทบังคับในการวินิจฉัยปัญหาตามพฤติการณ์ต่างๆและมาเป็นข้อกำหนดหน้าที่ของผู้ถือหุ้นข้างมากต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อย ปัญหาที่เกิดจากกรรมการปฏิบัติหน้าที่และกระทำการใดโดยไม่สุจริตนี้ กฎหมายบริษัทจำกัดของไทยยังขาดความชัดเจน จึงอาจมีกรณีที่กรรมการได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบมิควรและสร้างความเสียหายต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้น

4) ปัญหาการใช้สิทธิฟ้องคดีของผู้ถือหุ้นในนามของบริษัท

แม้ผู้ถือหุ้นจะมีสิทธิฟ้องคดีในนามบริษัทได้ ตามที่ปรากฏในมาตรา 1169 แต่สิทธิดังกล่าวมีข้อจำกัดที่เป็นปัญหาต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยก็คือ การฟ้องร้องตามมาตรา 1169 นั้น ผู้ถือหุ้นจะฟ้องร้องได้เฉพาะกรรมการผู้กระทำความเสียหายต่อบริษัทเท่านั้น ฟ้องบุคคลอื่นไม่ได้ ดังนั้นหากผู้ถือหุ้นข้างมากได้กระทำความเสียหายต่อบริษัท ผู้ถือหุ้นข้างน้อยก็ไม่สามารถใช้สิทธิดำเนินการใดต่อผู้ถือหุ้นข้างมากนั้น และไม่สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น

5) ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อย

วิธีการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยของบริษัทเอกชน จากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่สุจริตของกรรมการบริษัท และจากผู้ถือหุ้นข้างมากที่แสวงหาผลประโยชน์ในด้านสิทธิและทรัพย์สินที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นนั้น เป็นปัญหาหลักที่สำคัญในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการกระทำของกรรมการในบางกรณี เช่น ปัญหาที่เกิดจากกรรมการมีผลประโยชน์ได้เสียโดยอ้อมอยู่ในบริษัทต่างๆ ซึ่งได้ทำสัญญาหรือกระทำกิจการใดๆกับบริษัท ซึ่งตนทำหน้าที่เป็นกรรมการอยู่โดยมีเจตนามุ่งหวังเอาทรัพย์สินของบริษัทมาใช้เป็นประโยชน์ในกิจการที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือปัญหาที่เกิดจากผู้ถือหุ้นข้างมากใช้สิทธิที่มีอยู่ไปเพื่อประโยชน์ของตนโดยไม่คำนึงถึงบริษัท หรือผู้ถือหุ้นอื่น หรือกรรมการจะอาศัยประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นจำนวนมากในบริษัท กระทำการใดๆ โดยเล็งเห็นหรือคาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ตลอดจนกระทำการลวงล่อ ฉ้อฉลเอาไร้อาเปรียบบริษัท และผู้ถือหุ้นด้วย วิธีการต่างๆหรือการใช้อำนาจที่มีชอบสมควรโดยทั่วไปของกรรมการ หรืออำนาจในการคุมเสียงมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นไปในทางที่มีชอบเป็นต้น เช่นการใช้มติโดยไม่สุจริตไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้ถือหุ้นข้างน้อยเลย

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติต่างๆ ตามกฎหมายบริษัทจำกัดของไทยเท่าที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว เห็นว่ากฎหมายบริษัทจำกัดของไทยมิได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยไว้เป็นการเฉพาะ การคุ้มครองตามที่มีอยู่ในกฎหมายปัจจุบันเป็นการคุ้มครองผู้ถือหุ้นทั่วไป ซึ่งปรากฏไว้ 3 กรณีคือ (1) สิทธิฟ้องคดีของผู้ถือหุ้นในนามของบริษัทตามมาตรา 1169 (2) สิทธิขอเพิกถอนมติที่ประชุมตามมาตรา 1195 (3) สิทธิขอให้ตรวจรายงานของบริษัทตามมาตรา 1215 แต่สิทธิที่เป็นการให้ความคุ้มครองตามที่กล่าวมาทั้งสามประการนี้ มีข้อจำกัดในการใช้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฉ้อฉลเอาเปรียบต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยในบางกรณี ก็ทำให้บทกฎหมายที่มีอยู่ไม่อาจครอบคลุมไปถึง เช่น กรณีที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้มีมติงดจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น แต่มีมติให้จ่ายค่าตอบแทนแก่กรรมการในจำนวนเงินที่สูง ตัวอย่างที่เกิดนี้ผลประโยชน์จะตกแก่ผู้ถือหุ้นข้างมากที่ดำรงตำแหน่งกรรมการเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้หากพิจารณาถึงการคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อย พบว่ามีได้มีสิทธิผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่จะดำเนินการใด หากมีการฉ้อฉลเอาเปรียบต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยโดยผู้ถือหุ้นข้างมาก ดังนั้นปัญหาที่สำคัญคือการขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยมากกว่าที่มีอยู่เดิม

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หากพิจารณาถึงกฎหมายและหลักทั่วไปของกฎหมายต่างประเทศทั้งระบบ Common Law และ Civil Law จะเห็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายบริษัทของไทยที่ยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อย โดยจะเสนอแนะการแก้ไขปัญหาแต่ละกรณีปัญหาดังนี้

1) การแต่งตั้ง-ถอดถอนกรรมการ

เนื่องจากการนับคะแนนเสียงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักจะกำหนดให้ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นที่ถือ ดังนั้นผู้ถือหุ้นที่มีคะแนนเสียง 51 % ของคะแนนเสียงในที่ประชุม จะสามารถควบคุมชี้ขาดมติที่ประชุมได้และมีสิทธิเด็ดขาดเหนือการจัดการบริษัท เพื่อแน่ใจว่าผู้ถือหุ้นข้างน้อยจะมีสิทธิมีเสียงในบริษัทเช่นกัน จึงควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการแต่งตั้งกรรมการ โดยกำหนดให้การแต่งตั้งกรรมการสามารถใช้วิธีการลงคะแนนเสียงแบบสัดส่วนคือให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิเลือกกรรมการตามสัดส่วนจำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่ ซึ่งวิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นข้างน้อยได้มีสิทธิเลือกกรรมการที่ตนต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการบริษัทได้ตามจำนวนที่แน่นอน

การให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิถอดถอนกรรมการอาจทำให้ผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากกดขี่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยได้ และควรเป็นการยากที่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยจะใช้สิทธิถอดถอนกรรมการออกจากตำแหน่งได้แม้ว่ากรรมการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือได้ทำความเสียหายต่อบริษัท เพราะผู้ถือหุ้นข้างน้อยมีคะแนนเสียงไม่เพียงพอจะดำเนินการปลดกรรมการได้ จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการถอดถอนกรรมการที่ควรให้สิทธิผู้ถือหุ้นข้างน้อยในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งถอดถอนกรรมการออกจากตำแหน่งได้ แต่อย่างไรก็ดี การถอดถอนกรรมการนั้นควรจะทำได้เฉพาะแต่กรณีที่กรรมการได้ก่อความเสียหายต่อบริษัทหรือกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อฉลเอาเปรียบต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อย หรือใช้อำนาจหรือดุลพินิจไปในทางที่ผิดอย่างร้ายแรง และการถอดถอนนั้นเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของบริษัท ซึ่งในเรื่องนี้มีบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ บริษัทมหาชน จำกัด มาตรา 85 วรรคสาม บัญญัติให้สิทธิผู้ถือหุ้นใช้สิทธิถอดถอนกรรมการได้โดยร้องขอต่อศาล และในกฎหมายระบบ Common Law ของประเทศอังกฤษตามมาตรา 459 ได้บัญญัติให้สิทธิผู้ถือหุ้นในการที่จะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอดถอนกรรมการ หากกิจการของบริษัทถูกดำเนินการไปภายใต้ความไม่เป็นธรรม

2) แม้ปกติผู้ถือหุ้นจะมีสิทธิออกเสียงไปในทางใดก็ตามแต่ที่ตนปรารถนาได้ก็ตามแต่การใช้สิทธิออกเสียงของผู้ถือหุ้นก็ควรจะมีขอบเขต มิฉะนั้นผู้ถือหุ้นข้างมากจะ

อาศัยคะแนนเสียงข้างมากลงมติในทางที่เอาเปรียบผู้ถือหุ้นข้างน้อยได้ จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ถือหุ้นทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม โดยกรณีที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นการเลือกปฏิบัติในระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันแล้ว ผู้ถือหุ้นสามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดเปลื้องการกระทำดังกล่าวได้ เช่นมีคำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนั้น เป็นต้น

นอกจากนี้ในส่วนที่สำคัญอีกประการก็คือหน้าที่ของผู้ถือหุ้น เนื่องจากผู้ถือหุ้นมีอิสระทางความคิดที่จะดำเนินการใดๆโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของบริษัทหรือของผู้ถือหุ้นอื่นเลย เมื่อเป็นเช่นนี้หากผู้ถือหุ้นใดมีความไม่สุจริตอาศัยช่องทางกฎหมายที่มีอยู่ดำเนินการใดไปเพื่อประโยชน์ของตนแล้ว โดยเฉพาะผู้ถือหุ้นข้างมากที่สามารถคุมคะแนนเสียงในที่ประชุมย่อมมีโอกาสที่จะเอาเปรียบต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยได้ง่าย ในหลักกฎหมายไทยมิได้มีการกล่าวถึงหน้าที่ที่ผู้ถือหุ้นซึ่งต้องมีต่อบริษัทหรือต่อผู้ถือหุ้นอื่นไว้ชัดเจน แต่ก็เคยมีคำพิพากษาคัดสินในกรณีที่ผู้ถือหุ้น ได้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตมีมติที่ไม่ชอบเอาเปรียบผู้ถือหุ้นอื่น โดยศาลได้นำหลักสุจริตตามมาตรา 5 และหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องละเมิด มาตรา 421 มาปรับใช้ในการตัดสินคดีนั้น ในหลักกฎหมายของประเทศอื่นก็เช่นเดียวกันมิได้มีการกำหนดหน้าที่ของผู้ถือหุ้นไว้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ดีแนวความคิดในเรื่องหน้าที่ที่ผู้ถือหุ้นข้างมากซึ่งมีนั้นกลับมีปรากฏให้เห็นในหลักแห่งคดี (case law) ว่าผู้ถือหุ้นทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ไม่ควรถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกเอาเปรียบ และผู้ถือหุ้นข้างมากมีหน้าที่ต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้นอื่น ฉะนั้นเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อย เห็นควรพิจารณายึดหลักความคิดที่ว่าผู้ถือหุ้นข้างมากไม่ควรใช้อำนาจของตนไปในทางที่คุกคามหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยไว้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป

3) ในเรื่องหน้าที่ตามหลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริตของไทยนั้นจะเห็นว่ามิใช่หน้าที่ตามหลัก Fiduciary Duties ของระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งหน้าที่ตามหลักของ Common Law นี้จะมีความหมายกว้างกว่ามาก ดังนั้นควรนำหลักของ Fiduciary Duties มาปรับใช้โดยควรเพิ่มเติมหน้าที่ของกรรมการในเรื่องดังต่อไปนี้ เช่น กรรมการต้องไม่ได้ผลประโยชน์ในทางลับ (secret profit) จากการที่เขาเป็นกรรมการ กรรมการต้องมีหน้าที่แจ้งแก่คณะกรรมการถึงผลประโยชน์ที่เป็นนัยสำคัญซึ่งตนได้รับในกรณีที่ตนได้เข้าทำสัญญากับบริษัท กรรมการต้องไม่ใช้ทรัพย์สิน หรืออาศัยข้อมูลหรือโอกาสที่ตนเป็นกรรมการเข้าแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง

4) สิทธิในการฟ้องคดีของผู้ถือหุ้นในนามบริษัท ที่เรียกว่า Derivative Action นั้น กฎหมายไทยมีบัญญัติเรื่องนี้ไว้ในมาตรา 1169 ซึ่งประเทศไทยได้นำแบบอย่างมาจากต่างประเทศ แต่ทั้งนี้ก็ยังมิอุปสรรคที่สำคัญคือจำกัดการฟ้องร้องได้เฉพาะแต่กรรมการเท่านั้น ด้วย

เหตุนี้ควรจะแก้ไขให้ขยายความไปถึงบุคคลอื่นได้ด้วยไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก หรือบุคคลใดก็ตามที่ได้ทำความเสียหายต่อบริษัท และกรรมการไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ผู้ถือหุ้นสามารถที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลเองได้ แต่เพื่อให้ผู้ถือหุ้นที่ไม่สุจริตใช้สิทธิก่อความเสียหายของกรรมการจึงควรวางกฎเกณฑ์เงื่อนไข เช่น การกำหนดให้ผู้ถือหุ้นที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลในนามบริษัทต้องวางเงินประกัน เป็นต้น

5) การพิจารณาถึงสิทธิที่ผู้ถือหุ้นมีไว้เพื่อปกป้องตนเองจากการกระทำที่เป็น การคุกคามต่อประโยชน์ของตนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่เนื่องจากวิธีการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยตามกฎหมายบริษัทที่มีอยู่นั้นมีจำกัดไว้เพียง 3 กรณีตามที่กล่าวข้างต้น จึงอาจไม่เพียงพอและไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นข้างน้อยอย่างแท้จริง ดังนั้นเพื่อเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่จะได้รับความคุ้มครองที่เพิ่มขึ้น และเป็นทางเลือกสำหรับผู้ถือหุ้นที่จะดำเนินการได้ ตอบหรือเยียวยาความเสียหายที่เพิ่มขึ้น หากมีการกระทำที่เป็นการกดขี่ (oppression) หรือที่เป็นการฉ้อฉลเอาเปรียบผู้ถือหุ้นข้างน้อย (fraud on minority) จากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมของผู้ถือหุ้นข้างมาก หรือกรรมการ จึงเห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่จะดำเนินการอื่นใด นอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น โดยบัญญัติให้สิทธิผู้ถือหุ้นสามารถที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดเปลื้องหรือบรรเทาการคุกคาม ในกรณีที่กิจการของบริษัทได้ดำเนินการ โดยไม่เป็นธรรมต่อผลประโยชน์ผู้ถือหุ้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนซึ่งผู้ถือหุ้นมีสิทธิขอให้ศาลมีคำสั่งใดๆที่เหมาะสมตามแต่ละกรณี เช่น สั่งหรือกำหนดกฎหมายใดๆที่บริษัทจะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของบริษัท หรือมีคำสั่งให้กรรมการหรือผู้ถือหุ้นข้างมาก กระทำการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นและต่อบริษัท หรือละเว้นหรืองดเว้นกระทำการใดๆที่ กำลังดำเนินการอยู่ หรือมีคำสั่งให้มีการชำระบัญชีบริษัท เป็นต้น